

Glorioșii ani ai ratării

APROAPE OPTSPREZECE ANI FĂRĂ MIRON CORDUN

„Pe această parte albă de carte,
pe această albă paragină scriu:
e amarnic amurgul. E rece. E singur.”

Miron Cordun

În prima mea zi de muncă (26 ian. 1973, ce ironie!, chiar de ziua Tovarășului!) am cunoscut o persoană mult mai vârstnică decât mine. Eram tânăr operator chimist, pe Platforma Petrochimică Pitești, terminasem primele 8 ore de muncă și promisem 500 de lei, plata orelor de practică în producție, efectuate în ultimul trimestru al anului anterior. Atunci mi-am adus aminte de vorbele tatălui meu, care, cândva mă prinsese fumând: „Și eu fumez, după cum știi, dar țigările mi le cumpăr cu bani munciiți de mine. Așa că așteaptă până ce vei primi întâia leafă!” Spășit, nu am mai fumat, puținii bani primiți de la el și de la Bunica i-am cheltuit cumpărând cărți și mergând la cinematograful. Având în buzunar bani munciiți de mine, mi-am amintit de vorbele tatălui și am coborât în Prundu. Am intrat într-un magazin tip băcănie interbelică, căruia i se spunea „La Fianca”, și am cumpărat, cu 2,25 lei, un pachet de țigări „Carpați” fără filtru. Emoționat, de parcă urma să împlinesc cine știe ce ritual, am rupt câteva bețe de chibrituri până am reușit să aprind prima țigare muncită! Am tras primele fumuri cu nesaț, ținând țigarea ca un veritabil proletar, între degetul mare și arătător, cu focul în căușul palmei. Totul mi se părea minunat. Oamenii necunoscuți treceau pe lângă mine și îmi păreau fericiți, prezența le-o simțeam prietenoasă. Am aprins și a doua țigare, și pe a treia, care m-a amețit și m-a golit de orice gând, încețoșându-mi vederea. Simțeam că pic din picioare. Atunci, cineva m-a luat pe după umeri și m-a ajutat să stau pe un cub ce ciment, aflat acolo. După un minut de odihnă, acel cineva mi-a zis: „Hai să facem câțiva pași, că te răcești pe piatra asta.” Era iarnă, fulguia ușor peste zăpada călcată-n picioare de puținii trecători - în acea vreme nu exista actualul Cartier al Petrochimicștilor; abia peste 6 ani a început construirea lui. „Mă numesc Toma, ia zi, ce e cu tine, de ce ți-e rău?” În câteva fraze i-am spus, cu o sinceritate dezarmantă, cam totul despre mine, despre întâia mea zi de salariat. M-a privit atent, a zâmbit ușor amar și mi-a dat un sfat de viață, cu tentă profund religioasă, pe care, 10 ani mai târziu, l-am regăsit în „Imitație Christică”, al lui Thomas a Kempis. Ne-am despărțit fără a stabili să ne mai întâlnim vreodată. Patru ani mai târziu, la sfârșitul verii, m-am trezit cu dl Toma în librăria Eminescu, unde lansam primul meu volum de versuri. De atunci nu l-am mai văzut. Am amintit de acest om pentru că acum câteva zile am primit un telefon din Canada. Cel de departe a spus: „Sunt Toma, o cunoști? Fugară a domniei tale. Cu ajutorul lui Dumnezeu am intrat în al 78-lea an de viață. Cu ajutorul internetului am aflat multe date despre dumneata. Cândva mi-ai dăruit prima dumitale carte. Am recitat-o și am rămas surprins: sub textul câtorva poeme, (printre rînduri, vreau să spun) cele inspirate de Socrate, sunt alte poeme, poemele care ar fi trebuit să apară atunci. Poate am citit eu cu afectivitate, poate sub poizghița cărților vechi stau cărțile noi... Ne vom mai vedea vreodată? Cine știe... Cu bine!”. Dl Toma a închis fără a-mi da posibilitatea să spun ceva... Ciudate întâmplări ne este dat să avem într-o viață de om... Să purcedem iar cu „mașina timpului”...

În 1976 eram un om foarte bogat - aveam o nevastă frumoasă, un fiu care împlinise un an, câțiva prieteni buni și o apreciabilă putere de asimilat lecturile. Deși aveam un serviciu greu

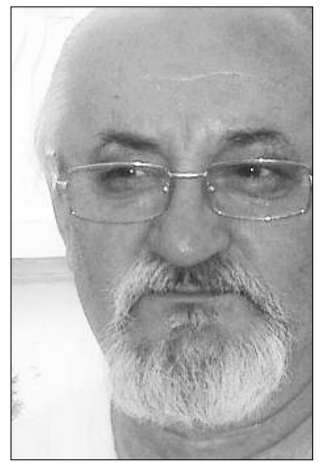
și un program zilnic foarte încărcat, trăiam viața din plin, o simțeam cu adevărat ca pe o bucurie împărțită de Dumnezeu cu mine. Adesea scriam poezii, încercând să mă desprind de modele. Întâlnirea cu poetul Virgil Diaconu își pusese amprenta pe scrisul meu, adică mă despărțise de modele și, pentru a avea mai mult elan, am pofțit să mă dedulesc la publicarea unei cărți. Virgil a încuviințat, așa că am purces la stabilirea textului. Au urmat zile în care emoțiile aproape că mă anulau. Gândul că voi da tiparului o carte scrisă de mine mă paraliza, nu mai eram stăpân pe ortoepie și ortografie și ca să fiu sigur că nu voi face greșeli am dactilografiat manuscrisul acasă la Virgil, săcâindu-l mereu cu întrebări despre una și alta. „Epopeea” apariției cărții am scris-o cândva. Acum voi relata câte ceva despre un alt mare spirit al locului, care m-a îngăduit pe lângă el și chiar a primit să-mi prezinte cartea de debut (*Aflările* - titlu dat de Virgil Diaconu!), alături de neuitatul meu profesor Ion Cincă - este vorba de poetul Miron Cordun. I-am fost prezentat de bunul și delicatul poet Nicolae Coman, în primăvara anului 1974. La început mi s-a părut un ins țepos, introvertit, scump la vorbă, dar cu tușe sănătoase, țărănești. Cu timpul, prințând încredere în mine, omul a început să „se divulge”. În realitatea era un om cald, cu lecturi serioase și o scară a valorilor bine așezată. Era, așa cum mi se păruse, și un depozitar al multor virtuți țărănești. Lui îi datorez apropierea de proza lui Marin Preda, de proza și poemele lui Mateu Caragiale, sub „pajerele” căruia își pusese destinul liric. Tot Miron Cordun m-a îndreptat spre cărțile lui Nicolae Balotă, Adrian Marino și Ion Negoițescu, așa cum Virgil Diaconu m-a apropiat de opera teoretică și literară a lui Matei Călinescu (*Conceptul modern de poezie: de la romantism la avangardă, Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*) și a altora. Omul încrunțat și cu căutătura ochilor ușor piezișă știa întâmplări și anecdote din lumea literară, citise cărțile mari ale culturii române, vorbea despre țărănul român ca despre un demiurg cu palmele sparte de muncă, de jale și de răs. A propos de țărăn! Într-o zi, pe când îi spuneam că deși între mine și tata nu stau mulți ani, doar 19, tot nu ne înlegem, Nenea George îmi zice: „Deci eu sunt mai mare cu 2 ani decât taică-tu! Ei, lasă-l, a prins vipia istoriei, el e altfel așezat în timp... Că tot mi-ai amintit de părinți! Nu 'ș ce-mi veni, acu' câțiva ani, eram cu tata prin București, să-i caut niște acte, pe la o arhivă. Cum eram aproape de „Muzeul Satului”, l-am dus să vadă și el case din Maramureș, din Bucovina. După o vreme de plimbare pe la casele alea, numai ce-l aud pe al bătrân: „Ce dracu', mă, Georgică, p-aci nu latră nici un câine, nu cântă nici un cocoș, ce sat e ăsta, tată?” „E muzeu, îi zic, aici casele se păstrează, ca să vadă lumea cum locuiau oamenii, odată...” „Ehe, Georgică, o casă fără țipenie de suflet în ea, fără orătanie-n bățatură, e ca și cum n-ar fi. M-ai adus aici să văd un sat mort... N-am știut că există și așa ceva, un sat mort!” Față de Marin Preda avea un adevărat cult, îl iubea până la literă. Țin minte o zi de vară. Eram cu Marin Tudor pe stradă și ne iese-n față Nenea George - numele real al poetului era Gheorghe Cârstea. L-am invitat la o bere. A acceptat, dar cu condiția să dea și el una! Beam în liniște și ne priveam. Pe Marin Tudor îl prețuia și ca om, și ca prozator, asta poate și pentru că aveau multe trăsături țărănești în comun! Deodată, Nea George scoate din borsetă unul dintre cele trei volume ale romanului „Cel mai iubit dintre pământeni” și zice: „Băieți, mai ales tu, Marine, fiți atenți ce spune aici, Marin al Joiții -

„Sunt trei dimensiuni componente ale conștiinței umane, care ne deosebesc de animale. Ne naștem și asfințim odată cu ele: nu numai bătrânii se gândesc la trecut, nu numai tinerii la viitor și nimeni nu poate trăi ca un cal jugănit, numai în prezent, viața noastră ar fi ca și a lui, mâncare, ham, apă, somn, apoi iar mâncare, ham, apă și din când în când bici, dacă l-ar vizita, trăgând căruța și auzind nechezatul unei iepe - cine știe ce reverie de pe vremea când era armăsar.” Deși tragic, citatul ne-a făcut să pufnim în răs. Poetul s-a uitat la noi, mirat, a răsfoit volumul și ne-a mai citit o frază: „Până la un punct realitatea e mai puțin rea decât imaginația. Dar de la punctul acela încolo, un detaliu real, un gest, o privire, sunt mai rele tocmai pentru că exprimă ceea ce imaginația nu poate inventa.” Imitându-l în exprimare pe Marin Preda, poetul ne-a întrebat: „Nu mai râdeți, mă, beliiților? Nu mai râdeți, e semn că știți la ce să ne așteptăm de la nenorociiții ăștia. Deja au început! Auzi unde s-a ajuns: merge țărănul la oraș, cumpără mălai și pe tren i-l confiscă miliția, Dumnezeii mamei ei de viață!” Poetul era îndurerat de soarta satului românesc și a țării, în general.

După cum spuneam mai sus, în august 1977 am lansat prima mea carte. L-am întrebat pe Miron Cordun dacă poate să spună câteva cuvinte despre ea. „Dacă ceva din carte îmi va merge la suflet, mi-a zis, vin și spun și eu ceva. Cine mai vorbește?” I-am spus că Ion Cincă. În ziua și la ora stabilite, cu doar un minut înainte, Miron Cordun a intrat în „Librăria Eminescu”. A luat un exemplar al cărții în mână și, aproape silabisind, a spus: „E pentru prima dată și cred că și pentru ultima când particip și vorbesc la o lansare de carte. Dacă băiatul ăsta n-ar fi însurat, i-aș spune să lase

versurile și să umble mai bine după fete. Dar, dacă tot s-a apucat să se joace de-a literatura, pe alocuri chiar i-a reușit, nu pot decât să-i spun bun venit în rândul celor care se îmbată cu apă rece.” Doi ani mai târziu, tot în căutarea eului liric fiind eu, am mai scos o carte, ceva mai bună decât prima. În 1987 am publicat, în sfârșit, o altă carte, una în care mă defineam mult mai bine. Am lansat-o în condiții precare - voi povesti altădată. După lansare l-am întâlnit pe Nenea George. Ne salutăm, schimbăm câteva replici, timp în care el scoate din borsetă cartea mea, de curând apărută, și îmi zice: „A dracu' e pielea pe tine, nu m-ai chemat să-ți prezint cartea asta, care mi-amers la suflet!” Venite de la exigentul Miron Cordun, vorbele acestea sunau a confirmare... Cordun, robul cuvintelor, deopotrivă smerit și furios, a urcat la ceruri în decembrie 1997, la nicio lună de la împlinirea vârstei de 62 de ani. Trupul i-a fost pus, nu pentru multă vreme, în cimitirul din Prundu, la nici 100 de metri de locul unde am fumat prima „țigare muncită”, la marginea orașului, în care se izbește mirosul de fân cosit, venit din câmpiile satelor vecine...

Gândul că voi da tiparului o carte scrisă de mine mă paraliza, nu mai eram stăpân pe ortoepie și ortografie și ca să fiu sigur că nu voi face greșeli am dactilografiat manuscrisul acasă la Virgil, săcâindu-l mereu cu întrebări despre una și alta.

De la stânga la dreapta: Miron Cordun, Dl. Shnabel, A. Sibiceanu, Gh. Pantelie

Altfel despre generația '80

TEXTUL CA UN CIORCHINE

Compunere cu paralele inegale, al doilea „roman” semnat de Gheorghe Crăciun, a apărut în 1988 la „Cartea Românească”, la un interval de șase ani față de primul, *Acte autentice, copii legalizate*. Autorul face, de altminteri, aluzie la acesta din urmă atunci când încearcă – pentru a câta oară? – să-și definească genul de scriitură într-un dialog tardiv dintre două personaje cu preocupări „artistice”:

„E o carte de proză, ceva foarte bizar, nu-i tocmai un roman, e un fel de colaj..., o chestiune ciudată, dar în sfârșit... Ba m-am trezit acolo făcut și personaj, un personaj episodic e drept, ceva care se uită repede.” Și în continuarea acestor rânduri ni se dezvăluie că respectiva carte este scrisă la două mâini: „Știi, am doi prieteni buni, pe Tavi și pe Vlad. Vlad pictează și el. Tavi e inginer. (...) Ei au scris cartea asta. Au scris-o împreună. E o carte în dublă partidă, o scriere binară, o... cum să-i spun? O găselniță destul de haioasă, eu cel puțin așa ceva n-am mai citit.” La nici o jumătate de pagină mai jos, Gheorghe Crăciun, dedublându-se ironic, își face un e fel de autocritică: „...cartea nu mi-a plăcut, sau nu mi-a prea plăcut, ca să fiu mai exact. E prea ingenioasă și prea... inteligentă. E ca un mecanism care macină în gol. Un mecanism bine uns, bine uns, un mecanism... japonez, o construcție fină, superbă, dragul meu, într-un anume sens. Dar asta nu-i destul. Cartea nu are sânge, n-are viață în ea, e prea sofisticată și prea... gramaticală, da, acesta e cuvântul, e prea gramaticală, chiar am să-i spun lui Vlad când îl mai văd...”. Apoi se aduce numaidecât în discuție titlul cărții, relativizat, minimalizat ironic și parodic: „A, titlul e stupid, e foarte prost ales, e un fel de formulă juridică: *Acte personale, documente legalizate*... Ba nu! Precis greșesc, parcă altfel îi spune: *Acte legalizate, copii originale*, ceva de genul acesta, un titlu anost, un titlu anodin, foarte banal și foarte prețios. Ce poate crede bietul cititor? Sau sârmanul librar? Am văzut de curând cartea pusă în raft alături de tratate de drept.” (*Compunere cu paralele inegale*, 1988, pp. 241-242).

Punerea în acest sistem de multiple ecuații conduce spre rădăcini multiple, cea originară fiind, desigur... *Acte originale, copii legalizate*. *Compunere cu paralele inegale* debutează de altfel cu un capitol intitulat *Alte copii legalizate!* O trimitere fără echivoc, o continuitate idem... Ținta scripturală de transformare a vieții în literatură nu este abandonată iar metoda de transpunere ar trebui să fie una cât mai simplă, ca la Borges și Nabokov iar nu ca la Dostoievski și Faulkner. De unde se vede încă o dată că modelele optzeciștilor au fost totdeauna scriitorii inovatori ai stilului și structurilor literare. Dacă problematica romanului-dezbatere, ca la Dostoievski, a putut fi în general evitată, în schimb stilul ca transcriere/imitare a fluxului liber al memoriei, ca la Faulkner, nu a putut fi total ignorat. Noua formulă, experimentată acum de Gheorghe Crăciun, este *textul-ciorchine* care beneficiază de o *tematică liberă*, infinit variabilă pe parcursul cărții, mai exact pe parcursul procesului de sublimare a realului în fictiv:

„Ieși pe balcon și privește orașul. Respiră aerul. Nu uita acest joc, realul și fictivul. Caută altceva, o situație nouă. *Tema e la alegere*. Este momentul să te retragi. Fă-ți un ceai, o cafea, un duș rece. Creează o nouă distanță. *Textul e un ciorchine*.” (*op. cit.*, p. 84; s. m., I. L.). Distanța la care se gândește prozatorul nu se interpune între acesta și text, în care el este

permanent implicat, ci între autor și realitate. Instaurarea unei noi distanțe se poate efectua prin alternarea periodică a unghiurilor de abordare/percepere a realului. Textul-ciorchine se adaugă mereu prin „revenirea la fapte” care se numește proză, necontând cât de banale sunt faptele:

„Revenirea la fapte se definește proză. Afară este seară. Autobuzul gol aproape gol. În lumina albastră ochii Daniei par acum și mai strălucitori. Coborâm în orașul de sus. Străzi aproape pustii, aspect medieval. Restaurantul somptuos de epocă de o vulgaritate lustruită. E un loc de refugiu de priviri indiscrete. Cadru – o simulare cu armuri ghioage scuturi și arme acoperind pereții. E o lume complice puțină, ce vorbește în șoaptă. Destule mese goale. Săli mici întunecate cu aer de mister. Intimitatea asta prea puțin primitoare ne convine în fond.” (*Compunere...*, pp. 91-92). Oricât de banale sunt faptele, cadrul, atmosfera, ele primesc o netă distincție, parcă un pic ostentativă, prin exersarea abilităților, aici mai ales descriptive, ale autorului. Este reflexul și refluxul poetic al prozei lui Gheorghe Crăciun, vizibile mai cu seamă în ultimul său roman, *Puparusa*, 2004.

Dacă discursul structurează textul ca un ciorchine, metoda structurantă este, ca și în cazul primului „roman” (*Acte originale, copii legalizate*, 1982) dezvăluită chiar prin titrare: este o tehnică *sui generis*, cea a compunerii cu paralele inegale. Originea tematică a compunerii ce se va însăși este un text clasic, *Dafnis și Hloe* de Longos, un scriitor grec trăitor la Roma în secolele II-III d. Ch. Este și modelul clasic al idilei ca specie literară, oricum de multșor demodată pentru scriitorii moderni. Fie că vrea, fie că nu, Gheorghe Crăciun revitalizează niște texte ale clasicității antice, inserate fragmentar sub titulatura *Epură pentru Longos*. Patru asemenea „epure” secționează cartea, dar ele nu sunt în realitate decât texte dedicate implicit lui Longos, având în vedere că nici unul nu-i aparține, fiind de fapt extrase, între altele, din Lucian din Samosata, Constantin P. Kavafis și un volum antologic de proză narativă latină. Al patrulea aparține unor autori francofoni, Raymond Bloch și Jean Cousin, semnatarii cărții *Roma și destinul ei* (Ed. Meridiane, 1985). Drept urmare *epurele pentru Longos* sunt doar pretexte pentru pastșarea textului unui autor care este doar invocat și nu inserat. Așa încât, după fiecare epură, Gheorghe Crăciun procedează la scrierea unei pastșe după... Longos! Dacă ne referim mai strict la sensurile termenului „epură”, atunci trebuie să ținem seamă de acelea de „diagramă” sau de „proiecție” din unghiuri diferite, înțelesuri mai degrabă specializate, tehnice sau științifice. Nu sunt nicidecum de ignorat, sub acest aspect, și caracterul intelectual ori aplecarea spre teoretizare ale prozatorilor optzeciști, de cele mai multe ori exprimate direct în texte. În *compunerea* lui Gheorghe Crăciun *paralele inegale* pot fi textele pastșă inserate cu caractere aldine după fiecare epură, iar dacă acestea sunt liniile mediane, axul central, atunci toate celelalte episoade vag legate între ele nu sunt decât boabele ce se adaugă treptat pentru a forma *ciorchinele* textual! Rezultă un text etajat ale cărui componente se prind pe acest ax comun unificator.

Ca și în alte romane ale lui Gheorghe Crăciun, din *Compunere cu paralele inegale* nu lipsesc referințele la autori înrudiți sau apropiați prin specificul eseistic al unor proze; sunt menționați așadar Costache Olăreanu și

Mircea Horia Simionescu, desigur Mircea Nedelciu, dar și Geo Bogza, ca prozatorul să se camufleze puțin mai încolo într-un personaj episodic numit Octavian Costin, care scrisese „o carte cu un titlu cât se poate de limpede: *Încercarea scriitorului*”. O încercare care se traduce prin demers eseistic, experimental, întrucât: „Și acolo există un personaj care notează cu scrupulozitate tot ce se întâmplă cu el și mai ales în jurul lui. Un personaj atât de obsedat de munca lui, că începe să scrie chiar și în timp ce merge.” (*op. cit.*, p. 164). Generalizând la modul (auto)ironic, Crăciun „încondeiază” acest soi de autori: „Scrântițiiăștia care încercă lumea pentru că n-au altceva mai bun de făcut decât să scrie despre ceea ce fac în timp ce li se întâmplă să meargă.” (*Compunere...*, p. 165). La câteva rânduri mai încolo prozatorul devine autoreferențial critic, divulgându-și metoda indigestă: „*Să scrii în timp ce scrii despre faptul că scrii* e un lucru nou, interesant, plin de surprize, deși foarte greu digerabil din perspectiva celui care eventual te-ar citi!” (*idem*, s. m., I. L.). Noutatea scriiturii optzeciștilor era și o rezultată a inteligenței de a scrie care însă nu se prea cantona în plăcerea lecturii.

Colaj sau text-ciorchine, sau și una și alta, sau și una prin alta, compunerea... gramaticală a lui Gheorghe Crăciun reprezintă o nouă experiență de a scrie proză, a *work in progress* permanent supravegheată prin raportare la sine, la modul de a scrie și la textul ce rezultă. Este un experiment ternar la care scriitorul se pretează, cu unele variațiuni, explicabile, necesare, în toate cele patru „romane” ale sale. O referențialitate multiplă, ca o reflexie aparent infinită într-un șir indefinit de oglinzi este unul din mecanismele specifice de generare a textului. Un personaj-autor se raportează la alt personaj-autor care se raportează la autorul real, care scrie o carte în care niște personaje se raportează unul la celălalt:

„... Cum știu și că Octavian are un prieten, profesor de română undeva într-un oraș de sub Piatra Craiului, scriitor și el, ca orice absolvent de filologie, și prietenul acesta al prietenului meu lucrează acum la un volum de proze așa-zis de dragoste, un fel de roman. Prin bunăvoința lui Octavian i-am citit și eu un manuscris și acolo am făcut cunoștință cu un individ care așteaptă într-un bar în timp ce un alt individ, la o altă masă, scrie despre așteptarea ăluia sau despre altceva. Însă *ideea unui personaj supravegheat care știe că e supravegheat mi-ar plăcea. Ideea unui urmărit care-și cunoaște următorul ar putea fi exploatată și altfel decât au făcut-o până acum autorii de policier-uri*.” (*op. cit.*, pp. 165-166, s. m., I. L.). Această focalizare succesivă, aparent descentrată, nu este decât o succesiune de operații dispuse liniar asemenea infinității punctelor pe o dreaptă. Senzorial este un efect al vigilenței vizuale pentru că: „Este normal ca orice fapt ieșit din obișnuit să atragă atenția.” Orice fapt poate fi „ieșit din obișnuit” pentru ochiul vigilent al prozatorului, care găsește un sens interesant și în derizoriu, instabil sau nesemnificativ. Sub pana lui Gheorghe Crăciun transformarea realului parcurge așadar drumul către o *ficțiune exponențială*. El gândește diversificat, abordând realul într-o manieră cumva cubistă, vrând să surprindă un obiect, o situație, un personaj în meditație sau în acțiune, simultan din cel puțin două perspective:

Colaj sau text-ciorchine, sau și una și alta, sau și una prin alta, compunerea... gramaticală a lui Gheorghe Crăciun reprezintă o nouă experiență de a scrie proză, a work in progress permanent supravegheată prin raportare la sine, la modul de a scrie și la textul ce rezultă.

LITERATURĂ PRIN EFRACȚIE

Juan Mayorga este un dramaturg spaniol contemporan multipremiat, a cărui piesă „*Băiatul din ultima bancă*” a fost pusă în scenă la Naționalul din București de către regizorul Cristian Theodor Popescu. Rolul profesorului a fost interpretat de Mihai Călin, iar al elevului de Rareș Stoica. Textul pare o dezbatere pasionantă despre granița dintre realitate și ficțiune. Un voyeurism auctorial necesar, o literatură obținută prin...efracție. Scriitorul trebuie să pătrundă în toate colțurile posibile pentru inspirația ce va fi contopită în retorta imaginarului.

Filmul *În casă* de François Ozon este inspirat din aceeași piesă de teatru. Joacă în film Fabrice Luchini (profesorul Germain), Ernst Umbauer (elevul Claude), Kristin Scott Thomas (Jeanne), Emmanuelle Seigner (Esther). Elevul Claude se sfătuiește mereu cu profesorul de literatură, arătându-i ceea ce scrie. A adoptat o tactică periculoasă, intrând în casa unui coleg, ca să-i cunoască familia. El transformă oamenii din jur în personaje. Profesorul devine cititor și critic, iar elevul e scriitorul în devenire. CASA ar fi tărâmul inspirației. Cel care scrie modifică realitatea, „manipulează” oamenii înălțându-i, caută să dea poveștii un sens plauzibil. Cititorul ajunge să fie dependent de text. Acel „va urma” îl incită. Sigur că în realitate familia aceea burgheză duce o viață normală, uneori anostă, însă cel care scrie poate modifica, bulversa, imaginând soluții de rezervă și un final neapărat impredictibil. Voyeurismul scriitorului e avid de spații noi. Finalul filmului arată un imobil luminat, cu diverse familii, văzute clar ca prin pereți de sticlă. Oamenii pot deveni marionetele celui ce scrie, iar între cititor și scriitor se poate crea chiar o relație cvasi-parentală.

ALEXANDRU JURCAN

CALPUZANII LA 30 DE ANI

Cântecul propriei noastre vieți are un refren mai mult sau mai puțin cunoscut de semenii, care ne însoțesc o parte din drum. Simbolul *Calpuzanilor* constituie atât partitura cât și refrenul unei astfel de vieți; o viață amară trăită aproape

condamnare la moarte. Și totuși... autorul *Calpuzanilor* Silviu Angelescu a avut curajul să le dea viață într-o lume ostilă. *Calpuzanii* și-au dobândit dreptul la nemurire, prin însăși actul nașterii lor iar scriitorul Silviu Angelescu pășește acum în al șaptelea deceniu de viață. Întâmpinăm această clipă cu bucurie, cu intensitate, cu emoție pentru că avem privilegiul să îi spunem domnului prof. univ. dr. „*La mulți și frumoși ani!*” precum sunt învățăturile pe care ni le-a împărtășit în anii de studiu.

Cât despre *Calpuzani*, romanul care a marcat generații, făcând uneori istoria însăși să tresară, amintim celor ce iubesc această carte subtilul ei mesaj: „*Lată, toate avuțiile ce-am avutu le-am pierdut, măcar sufletele să nu pierdem, că nu mai avem pentru ce le pune... [...] că stelele cerului numai când e-ntunerice se văd... (sfârșitul lipsește)*”

București, ianuarie – septembrie 1985” (Silviu Angelescu, *Calpuzanii*, Editura Humanitas, București, 1999, pp. 223 – 224).

AMALIA ELENA
CONSTANTINESCU

muribund într-un regim totalitar, într-un sistem meschin, într-o societate falsă, unde materialul și materialitatea constituie singura monedă de schimb a supraviețuirii. Povestea unui *principe nebun* (Nicolae Mavrogheni, domn fanariot în Țara Românească) așezată în pagină înainte de '89 echivala cu o

→ „Am o meteahnă: de câte ori mă gândesc la ceva vreau să știu și cum fac, în ce fel mă gândesc la lucrul acela. În timp ce mă gândesc încerc și să mă urmăresc gândind. E o încercare foarte grea.” Dar cum literatura e o artă a succesiunii, în afară de a gândi și a se urmări gândind scriitorul trebuie să salveze gândurile de banalitate, trebuie să le îmbrace într-un stil. Doar acum este ocurent *simultaneismul*: în timp ce gândește la modul cum gândește scriitorul conferă acestor „gânduri despre gânduri” o formă literară, *le introduce în stil*. Însă cel care observă condus de gândul de a scrie – totuși un act de ultimă instanță – nu gândește totdeauna la fel, ceea ce îl transpune în alte ipostaze. *Tehnica multiplei ipostazieri* funcționează și la Gheorghe Crăciun ca un reflex condiționat de relativizarea realului prin percepția subiectului narator. „Când mă concentrez foarte tare asupra gândurilor care-mi trec prin cap pentru a vedea cum sunt ele, se întâmplă un lucru care-mi

încurcă foarte tare observația: gândurile se transformă în propoziții. Or pe mine nu propozițiile mă interesează, căci, dacă ele m-ar interesa, m-aș apuca liniștit să gândesc scriind. Și uite așa niciodată nu reușesc să-mi dau seama cum arată un gând pur și simplu. Am mai înțeles însă ceva: nu gândesc întotdeauna la fel, deși gândurile par întotdeauna a nu avea stil. Când mă aflu într-un spațiu nefamiliar sau care mă incomodează, am senzația că gândesc altfel. Văd lucrurile altfel. Le examinez altfel. Am o altă atitudine. Sunt un alt om.” (*Compunere...*, p. 169).

O altfel de gândire între coordonate schimbate a dus la destructurarea operei literare numite roman și la transformarea ei în text, un text cărui autorul – e normal – se ferește să-i spună roman, dar cărui dorește să-i confere un stil; ceea ce Gheorghe Crăciun și reușește grație îndeosebi unei sensibilități poetice în genere nespecifică pentru prozatorii optzeciști.

În numele poemului (insomnia)

Încărcat e drumul. Aruncat în colb.
Ploaia vieții încărunește în seve și rădăcini.
Semenii trec străini, abia urzesc lumini
când hazardul iernii urcă în ceas.
Încărcat e drumul, cât a mai rămas,
seamănă cu o scară între pământ și cer.
Poemului îi e frig, cuvintele pier,
doar vântul mai șuieră prin viețile mici.
Încărcat e drumul, lut cu suferință,
mustind de întrebările fără răspuns.
Trist e poemul, verbul mi-a spus,
nimeni istoria din el n-o ascultă.
Drum încărcat cu zimți ce-și asmut insomnia
în greierii somnului meu.
În picioarele goale rătăcește poemul,
parcă sunt eu,
tremură în marginea lui Dumnezeu.

Florian Silișteanu

Din cana cu păsări păsări târzii

ca niște coji de pepene mușcate
așa încap în mintea mea - de toate

pe strada mea cu dinți albaștri albinele stau drepți
numai femeii pe rând născând din cuiul frigului nămeți
pe strada mea și-n iarna asta grea a unor mâini
au dat de știre morții niște câini
de dincolo de sunet numai lumina strigă
pe masă ața soarelui tăind felii... o mămligă
apoi un ceas sunând de nicăieri ora exactă
scăpase de la moarte secunda mea necondamnată

mi se făcuse dor de mama și de tata
pe nicăieri nu se-ngropa distanța cu lopata
se aprindeau numai la drum...lumini
pe ici pe colo...înfrigurând de dor - ciulini !

așa o zi apoi o noapte și un an
îl căutam pe Domnul îl chemam
dar El era cu treaba Dânsului
știam cum e s-aștept la poarta plânsului

apoi târziului i s-a făcut de ducă
se pregătea să cadă
din umbra mea...
o nucă pe zăpadă!

29 ianuarie 2015, Sacramento - USA

Mariana Șenilă-Vasiliu

De pe muntele Nebo, la Marea Moartă

După o binemeritată odihnă, a doua zi am luat-o din loc. Întâia țintă a zilei a fost muntele Nebo, locul din care Domnul i-a arătat lui Moise Pământul Făgăduinței. De pe platoul Fazga din vârful muntelui, aflat față în față cu Ierihonul, Dumnezeu i-a arătat lui Moise tot ținutul „până la marea de dincolo de zare”. „Și a zis Domnul: „Iată țara pentru care m-am jurat lui Avraam, lui Isac și lui Iacob: „Seminției tale o voi da... Iată, le-am arătat ochilor tăi; dar tu întrânsa nu vei intra” (Deuteronomul; 31,1). După care în Biblie scrie că Moise „a fost îngropat în vale” (...); „dar mormântul său nimeni nu-l știe nici până'n ziua de astăzi”. Și totuși argumentul pentru care am fost duși pe muntele Nebo a fost acela că trebuie să vedem mormântul lui Moise... Când a tradus Biblia, Bartolomeu Valeriu Anania a simțit nevoia să explice rostul evaziv al textului din Cartea Sfântă, zicând să s-a procedat astfel ca nu cumva evreii, atât de aplicați spre idolatrie, să facă din trupul lui Moise obiect de adorație, divinizându-l. Până în 1930 nu s-a știut unde a fost îngropat. În urma săpăturilor arheologice întreprinse de călugării franciscani pe platoul muntelui Nebo, aceștia au scos la iveală ruinele a două monumente creștine: o biserică bizantină datând din secolul

Biserica de pe Muntele Nebo

Biserica ce adăpostește mormântul lui Moise e relativ nouă. Lată și cu acoperișul turtit, seamănă mai mult cu o hală și asta pentru că acoperă situl arheologic în care este cuprinsă vechea biserică bizantină...

IV și o mănăstire. Pe locul bisericii bizantine au descoperit o serie de mozaicuri de proveniență bizantină, precum și un mormânt de tip sarcofag. În urma cine știe căror dovezi sau deducțiilor, s-a tras concluzia că ar fi vorba de mormântul lui Moise. Astruciat, zice Biblia, în vale, mormântul a fost găsit pe... munte. Este sau nu acesta mormântul lui Moise? Prin prezența sa la sărbătorile bimilenare creștine care au avut loc pe Djebel/Muntele Nebo (*djebel*, în arabă = munte), papa Ioan Paul al II-lea și implicit Vaticanul au girat autenticitatea lui. Drept mărturie a acelui moment, într-un colț al mormântului călugării franciscani au așezat fotografia papei îngenucheat în fața mormântului.

Pe și de pe muntele Nebo sunt multe lucruri de văzut, însă fără îndoială cea mai impresionantă este priveliștea ce se deschide asupra Pământului Făgăduinței așa cum trebuie să-l fi văzut însuși Moise, „până la marea de dincolo de zare (Mediterrana, n.n.)”. Deși nu e chiar cea mai senină zi, pe cer stăruiesc niște nori scâmoși, iar valea e acoperită de o păclă foarte fină, se văd foarte bine valea Iordanului și Marea Moartă. În zilele perfect senine, se spune că poate fi văzut Ierusalimul și, arareori, licărind Mediterana. O miră amplasată în partea vestică a platoului Fazga arată direcțiile și indică distanțele până la cele mai importante localități aflate la vest de râul Iordan. Până la Herodium sunt 47 km; până la Bethleem, 50 km; până la Qumran, unde au fost descoperite celebrele manuscrise de la Marea Moartă, sunt doar 25 km; până la Ierihon, numai 27 km; până la Ierusalim, 46 km; până la Lacul Tiberiada, 106 km.

Întotdeauna am fost impresionată de astfel de deschideri spațiale, precum cea văzută de pe muntele Nebo. Deși acesta este modest, are doar 800 m altitudine, privirea dă roată încăleccând „djebelurile”/colinele din jur, mai

toate lipsite de vegetație, până la un orizont foarte îndepărtat în care cer, apă și pământ se topesc unele în altele, pierzându-și identitatea materială. Ici-colo, vreun copac sau un pâlce de măslini contorsionați de bătrânțele și arșiță, smocuri de iarbă gălbejită peste care pare să fi trecut o imensă ragilă. Însă nici măcar această imagine dezolantă, care te face să te întrebi de ce i-o fi zis Palestinei Pământul Făgăduinței, nu atinge apogeul dezolării peisajului străbătut până la Muqawir ori din apropierea Mării Moarte.

Afară de priveliștea neobișnuită și spectaculoasă în același timp, pe platou sunt lucruri interesante de văzut, și vechi, și moderne. Chiar la intrare, în anul 2000 a fost amplasat un monument ce îl simbolizează pe Moise, un toiaș de mari proporții pe care se înfășoară un șarpe de sârmă. Toiașul e făcut din deșeuri metalice tubulare scurte sudate între ele care au culoarea apropiată aramei, pe când sârma din care a fost făcut șarpele dă transparență corpului acestuia. Deci ce anume reprezintă moderna statuie de la intrarea în platou? Să fie toiașul-șarpe cu care Moise l-a înspăimântat pe faraon, cu care a despăcat Marea Roșie ca să poată trece evreii, cu care a izbit în stâncă, făcând să țâșnească apa râvnită de poporul său însetat? Sau e Șarpele de aramă pe care, în milostivenia Lui mare, Dumnezeu l-a învățat pe Moise să-l ridice pentru ca toți cei mușcați de șerpi, privindu-l doar, să se vindece? Cunoscând modul de a gândi al artiștilor, cred că monumentul înglobează ambele simboluri legate de imaginea lui Moise. Un al doilea monument, ridicat tot în 2000, de astă dată în marmură, cam confuz în simboluri și intenții, în care se amestecă niște figuri suprapuse ca la stâlpii totemici, prinse între două suprafețe ce pot eventual sugera apa și niște cotoare de cărți ce servesc drept soclu e ratat. Când simbolistica se înecă în astfel de amalgamuri care se cer „traduse”, opera de artă este compromisă. Oplu sculptural în cauză este dedicat papei Ioan Paul al II-lea. O inscripție, în latină și arabă acoperă laturile netede ale monumentului: UNUS DEUS PATER OMNIUM SUPER OMNES/UN DUMNEZEU TATĂL TUTUROR ȘI DEASUPRA TUTUROR.

În afara acestor două monumente, pe platou atrage atenția o uriașă roată de piatră zgrunțuroasă, care ridicată pe muchie măsoară cam trei metri și jumătate-patru metri înălțime. După cum arată, pare să fi fost descoperită la fața locului. De-ar fi fost găurită, aș fi putut crede că e o roată de moară, dar așa nu-mi dau seama la ce ar fi putut servi.

Biserica ce adăpostește mormântul lui Moise e relativ nouă. Lată și cu acoperișul turtit, seamănă mai mult cu o hală și asta pentru că acoperă situl arheologic în care este cuprinsă vechea biserică bizantină din care nu s-au mai păstrat decât niște resturi de zid, cele două șiruri de coloane din interior, resturi de mozaic și, bineînțeles, mormântul lui Moise. Coloanele, toate de aceeași înălțime, par niște imense lumânări retezate de o sabie nevăzută. Masivitatea lor contrastează cu delicatele mozaicuri, unele rămase în paviment, altele decapate au fost ridicate pe verticală. Deși simple în compoziție, mozaicurile sunt de o frumusețe ieșită din comun. Pe un câmp cromatic gălbui sunt reprezentate animale exotice - struț, zebra, onagru/asin sălbatic, leu, ghepard, elefant, gazelă - și figuri umane îmbrăcate în straie tipic orientale. Mișcarea este vie și expresivă, mai cu seamă în planul ultim unde este înfățișată o dinamică scenă de vânatoare ai cărei călăreți amintesc prin siluetă de reprezentările antice ale zeului Mitras. Adăugate la toate acestea, siluetele unor copaci umplu suprafața și îi dau variație atât prin culoare, cât și prin desen.

Până la Muqawir, destinația cea mai apropiată, nu-i decât o jumătate de oră de mers cu autocarul. Dar ce drum! Seamănă cu drumul în iad. De o parte și de cealaltă, numai coline pustiite de vegetație, niciun fir de iarbă, niciun

fălăfăit de aripi de pasăre ori vreo găză, niciun pom ori barem un tufiș, numai muntele gol, cu structura geologică lăsată la vedere. Ca într-o radiografie gigantică se vedeau măruntaiele zvârcolite ale șisturilor care, presate de forțe uriașe, s-au curbat în fel și chip. În aluatul primordial mixat de aceste forțe, din loc în loc se cască borțile unor peșteri. Pe drum, n-am văzut nicio mașină, nicio așezare omenească, niciun om. Mă și întrebam ce s-ar fi întâmplat în pustia aia dacă am avea un accident sau motorul autocarului s-ar îneca.

În cele din urmă am oprit în fața unui mic motel cu arcade în stil tipic oriental și tufe de leandri în față. Dincolo de el se văd împrejmuiri, tufe și pâlcuri de copaci risipite pe dealurile aride, drumuri și poteci. Patru coloane rămase în picioare din apropiere indicau un posibil sit arheologic. În față, un munte conic ce seamănă cu un vulcan. Ghidul ne-a dat un răgaz de o oră pentru relaxare, fără să sufle o vorbuliță despre muntele din față, pe al cărui platou din vârf se ițeau câteva coloane în picioare. Abia la insistențele mele ne-a spus că acolo se află ruinele fortăreței-palat a lui Irod cel Mare. La îndemnul meu de a urca să-l vedem, ghidul a început să protesteze: că urcușul e greu, că durează mult și că nu e suficient timp, că avem alte lucruri de văzut, că ieșim din program... M-am uitat întrebătoare la singurul tovarăș de drum și pozne gata oricând să punem ceva la cale, pictorul Ion Sălișteanu. Mi-a înțeles întrebarea din ochi și mi-a răspuns tot din privire aprobator: Hai! Degeaba a protestat ghidul, am și pornit la drum asigurându-l că în cel mult jumătate de oră vom saluta grupul din palatul lui Irod. În urma noastră s-au pus pariuri și mulți le-au pierdut atunci când, în mai puțin de o jumătate de ceas, cât spusese, le făceam cu mâna celor din vale din vârful muntelui.

Drumul spiral care urcă până la fortăreața-palat irodiană e anevoios și din cauza pantei, dar mai cu seamă din cauza măciniișului de șist pe care gheata alunecă. E un șist argilos de culoare gri-albăstrui sfârâncios care acoperă nu doar drumul, ci și întregul platou pe care se întindea odinioară *Machaerus*, așa cum se numea palatul lui Irod cel Mare, ocupat după moarte de fiul său, Irod Antipa. Din fostul palat n-a mai rămas mai nimic, trei coloane intacte rămase în picioare și altele două reconstituite, rădăcini de ziduri mâncate până la rasul pământului. Nu lipsesc decât șopârlele și șerpii pentru a întregi atmosfera de loc blestemat. Aici s-a consumat prima mare dramă a creștinismului, tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul Înaintemergătorul. Pe veci blestemat de lumea creștină, Irod Antipa, un ins șovăielnic și ros de îndoieli în deciziile sale, după întemnițarea Lui Ioan Botezătorul și mai cu seamă după omorârea lui, se comportă ca un personaj shakespearian. Cel puțin așa îl arată Evanghelia după Marcu. „Că Irod, trimițând, îl prinsese pe Ioan și-l legase și-l întemnițase din pricina Irodiadei, femeia lui Filip, fratele său, pe care o luase de soție. Fiindcă Ioan îi zicea lui Irod: „Nu-ți este îngăduit s'o ai de soție pe femeia fratelui tău”. Iar Irodiada îl ura și voia să-l omoare, dar nu putea, fiindcă Irod se temea de Ioan, știindu-l bărbat drept și sfânt, și-l ocrotea. Și, ascultându-l, rămânea îndelung pe gânduri și bucuos îl asculta”. După ce face nesăbuița de a-i promite Salomeei, care îl vrăjise cu dansul ei, orice, „până la jumătate din regatul meu”, iar aceasta, la sfatul otrăvit al mamei sale, Irodiada, îi cere „chiar acum, pe tîpsie, capul lui Ioan Botezătorul” (...), regele s-a întristat mult, dar din pricina jurămintelor și a celor care ședeau la masă cu el, n-a vrut să spună nu”. N-a vrut? Ba n-a mai putut. Irod e un fel de Macbeth ajuns neom, împins de la spate de Irodiada, crudă și hotărâtă asemenea lui lady Macbeth.

Cu omenească curiozitate am cercetat ruinele încercând să ghicesc locul temniței în care a fost închis Ioan Botezătorul și unde și-a aflat sfârșitul, însă totul m-a derutat. Locul e un labirint de ziduri surpate, de coloane prăbușite

de sfârșămături care nu se încheagă într-o formă logică. Fala fostului palat al celor doi, Irod cel Mare și Irod Antipa, a fost redusă la sfârșămăturile de șist care trosnesc la fiecare pas. Cum spunea Ecleziastul, „Zădărnice, totul e zădărnice“!

De pe platou se deschide o priveliște largă asupra Mării Moarte. Cerul și apa se contopesc într-o pâclă diafană albastră-sinilie care înecă orizontul. Undeva, în adâncul peisajului, abia de se ghicește ca o scamă Ierusalimul.

La coborâre privesc cu mai mare atenție fața muntelui. Latura de pe care am pornit urcușul este brăzdată de șanțuri făcute de apa de ploaie scursă pe versant, ceea ce înseamnă că odinioară clima era mai blândă și umedă, nu fierbinte și uscată ca astăzi. Niște straturi concentrice asemănătoare culturilor peruviene brăzdează cu dungi albicioase orizontale conul muntos, atâta doar că pe ele nu e cultivat nimic și nu crește altceva decât piatră; sunt straturile de succesive depuneri de argilă cu timpul transformate în șisturi. Oare așa să fi arătat muntele și pe vremea când Irod cel Mare a ridicat palatul-fortăreață? Greu de crezut să fi ales pentru sine un loc atât de ostil și arid, neprimitor. Cred că mai degrabă, asemenea munților Liban acoperiți odinioară de codri deși de cedru, ulterior exploatați până aproape de dispariție, și munții Iudeii au fost despuiați de podoaba vegetală.

Dintre toate țările din Orientul Apropiat, Iordania este cea mai aridă. Cotropită de două treimi de deșert, o prelungire a celui sirian, doar o treime este fertilă. În Biblie se pomenește adesea ca bogăție supremă de turme de oi, dar în fața întinderii nesfârșite a pământului sterp din vechea Palestină, te întrebi unde anume puteau fi păscute. Orientul Apropiat, cu puținele sale terenuri fertile, pretutindeni înconjurate de deșert, desdife idilica imagine a păstorului mânădu-și mioarele. Și totuși, Dumnezeu a numit aceste locuri, Pământul Făgăduinței...

Cum spusele mele se cer susținute de un martor credibil, în următoarele trei locuri, Iordan, Marea Moartă și lacul Asfaltic, voi apela la mărturiile unui călător român de acum mai bine de un secol și jumătate, Dimitrie Bolintineanu. Parcă îi și văd pe unii strâmbând din nas la astă neobișnuită propunere, dar notele sale de călătorie i-ar putea face să-și schimbe opinia despre el ca poet romantic, mediocru și dulceag, a cărui operă, după George Călinescu, „dincolo de ideile nobile și patriotismul fierbinte, din nefericire (plină n.n.) de locul comun stăpân pretutindeni (scrisă, n.n.), într-o limbă abstractă, chiar trivială”, în admirație pentru cultura și harul de povestitor al celor văzute cu ochi de fin observator. În secolul XXI, când se scrie orice și oricum, dar neapărat „genial”, cum zic la orice francezii, când însuși Eminescu fost coborât de pe soclu și pus la stâlpul infamiei literare, cine să-și mai piardă vremea citind scrierile unui Bolintineanu? Hai, treacă-meargă, mai poți citi și te poți eventual și lăuda cu lectura minunatelor povestiri din Alhambra ale lui Washington Irving, cu călătoriile în Spania și Italia ale lui Theophil Gautier, cu descrierea călătoriei pe Rin făcute de Victor Hugo, cu notele de călătorie în jurul lumii ale lui Blasco Ibanez ori savuroasele schițe literare făcute de Karek Capek în drumurile sale prin Europa, dar să-l citești pe Bolintineanu?...

În preajma oricărei călătorii, în jurul meu se fac teancuri de cărți, hărți și jurnale de călătorie privind respectiva destinație. Printre cele îngrămădite în vederea excursiei în Orientul Apropiat s-a aflat și volumul „Călătorii” a lui Bolintineanu a cărui lectură am găsit-o agreabilă și instructivă. Mai cu seamă, mi-a reținut atenția capitolul intitulat „Călătorii la Ierusalim în sărbătorile Paștelui și în Egipt”, în care Bolintineanu relatează călătoria sa din 1853 în aceste locuri. Avea 34 de ani, energia necesară și dorința arzătoare de a ajunge de sărbătorile pascale la Ierusalim, un singur lucru îi lipsea: banii! S-a împrumutat de la o bună cunoștință de-a sa, de la Constantinopol, care îi era oarecum și cimitoie, de o sumă substanțială a cărei datorie i-a grevat întreaga viață până la

sfârșit. Călător împătimit, Bolintineanu nu a voiajat doar la Ierusalim și în Egipt, ci a străbătut întreaga coastă a Asiei Mici, insulele grecești, Austria, Italia, Franța și Spania, ba pe cont propriu, ba însoțind alaiul domnesc al lui Ghika Vodă la Înalta Poartă, ba profitând de invitația și ospitalitatea generoasă a vreunei cunoștințe bogate. Ca exilat politic după revoluția de la 1848 a peregrinat o vreme neavând voie să se înapoieze în țară, dar cu prima ocazie s-a repezit să vadă Moldova.

Pe pământul iordanian, Bolintineanu n-a pășit, însă a ajuns la Ierihon, iar de acolo s-a aventurat până la râul Iordan, a voit să vadă și lacul Asfaltit/Asfaltic și Marea Moartă. Cum privite de pe un mal ori de pe celălalt, peisajele sunt identice, Iordanul e la fel de turbure, Marea Moartă la fel de sărată, și Lacul de asfalt la fel de negru și greu mirositor, mi s-a părut potrivit să invoc impresiile lui privind aceste locuri. Ca un bun patriot ce era, Bolintineanu găsește că Iordanul seamănă cu Dâmbovița, doar că mai repede în curgere. Ce-i atrăgea atenția era fervoarea religioasă a pelerinilor greci, ortodocși adică, de a se îmbăia în săptămâna cea mare a patimilor în apa turbure a Iordanului, în fapt o repetare a ritualului botozului. „Fiecare se cufunda în apă de trei ori; o a doua persoană trebuia să-l moaie. Avea fiecare om și femeie o cămașe de borangic subțire, făcută înadins pentru scaldarea în Iordan. Cu acea cămașe trebuie să se îngroape la moarte.” (...) Ar fi crezut cineva că vede o scaldătoare a nimfelor din mitologie. Atâta doar că cele mai multe din aceste nimfe îmbătrâniseră și se urâtiseră acum.” „Un preot grec intrase în apă îmbrăcat, și acolo citea pe o carte.” Cartea din care le citea era Biblia. Cum nu toți aveau cămași, femeii și bărbații de toate vârstele se aruncau în apă goi spre hazul arabilor ce îi priveau de pe mal.” Din fericire, nimănu din autocarul nostru nu i-a trecut prin cap ideea să se scalde în Iordan, mulțumindu-se cu apa luată în peturi...

Referindu-se la Lacul Asfaltic, Bolintineanu invocă legenda biblică a Sodomei și Gomorei, însă face o regretabilă confuzie cu Marea Moartă pe care o leagă de femeia lui Lot, cea prefăcută în stâncă de sare pentru că a avut nesăbuiința de a fi încălcat porunca dumnezeiască de a nu privi înapoi. Anterior însă, localizează cu multă precizie locul din punct de vedere geografic ca fiind închis „între doi munți”, or Marea Moartă e la loc deschis, iar stâncăria mărunță cu care este tivită, nu poate fi luată nicidecum drept munte.

Conform Bibliei, lacul de bitum s-a format pe locul celor două capiști ale desfrânării, Sodoma și Gomora, osândite de Dumnezeu pentru necredința și imoralitatea lor să piară prin foc. Am fost la Lacul Asfaltic, cel puțin asta demonstrează fotografiile făcute acolo, dar în mod bizar nu-mi amintesc nimic, de parcă memoria mi-ar fi fost ștersă cu buretele. Fie din cauza mării oboseli pe care o astfel de călătorie o presupune, fie din cauza căldurii infernale, fie din cine știe de alte motive, am cu privire la Lacul Asfaltic un uriaș lapsus. Memoria mea, altminteri prodigioasă, n-a reținut nicio secvență sau fulgerare de imagine. Când am scos de la dezvoltat filmul și fotografiile, am privit uimită imaginile pe care nu reușeam cu niciun chip să le localizez. Mai cu seamă m-a șocat o fotografie a pictorului Ion Sălișteanu, purtând o cămașă de un galben cald strălucitor, care se proiecta pe o masă informă neagră. Unde și când o făcusem, și mai cu seamă ce era fondul acela negru, nu pricepeam. Într-un târziu mi-a venit ideea să confrunt toate imaginile fotografice, în jur de vreo șapte sute, cu programul excursiei și abia atunci am dedus că au fost făcute la Lacul Asfaltic. La zece ani de la cele petrecute, cu toată cazna, nu reușesc să scot din memorie barem o fărâșă, barem o scamă de imagine. Vreun ceas cât am fost la Lacul Asfaltic, am fost pur și simplu absentă din propria-mi viață... După episodul din Peru, de la Machu Picchu, când grupului celor care am întârziat mai mult lângă o piatră sacră încașă Intihuatana, ni s-au demagnetizat cartelele electronice de acces în camere, și nu o singură dată, ci de două ori în mai puțin de o oră, ceea

ce s-a petrecut cu mine la Lacul Asfaltic e cel mai straniu lucru întâmplat în întreaga mea viață.

La Marea Moartă am ajuns pe o căldură infernală. Pe cei 15 km cât se întinde malul mării, numai stâncărie colțuroasă și nici urmă de vegetație, ori barem câțiva norișori care să mai reducă din lumina prea puternică ce ne ardea ochii. Dacă în autocar, cât de cât acoperișul mai ținea umbră, la oprire am descins direct în iadul de foc ce amenința să ne topească creierii și să ne orbească. Nici pălăria de soare pe care o purtam nu reușea să mă apere de vîpia ce venea din țării. Cum va fi suportat Bolintineanu cloceala din cuptorul de foc al Mării Moarte nu scrie, însă ca o persoană cultă ce era, ține o scurtă dizertație asupra ei și înainte de toate asupra numelui său.

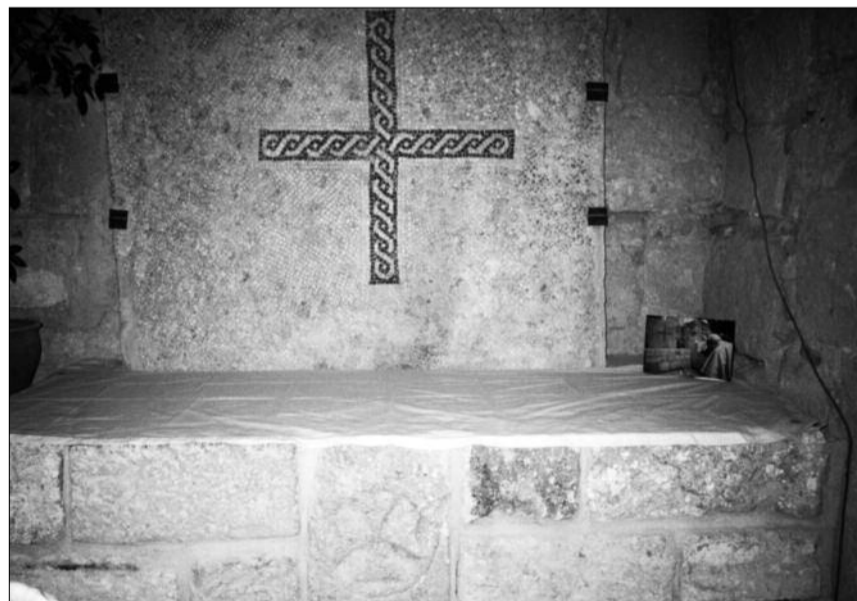
În Biblie, zice el, i se spunea Marea de Sare; grecii și romanii au numit-o Lacul Asfaltit; abia arhiepiscopul Eusebiu din Cesarea și Sf. Ieronim i-au zis Marea Moartă fiindcă nu se afla nimic viu în apele ei. Arabii o numesc Bahret-Lut, adică Marea lui Lot. Ca pe unul ce călătorise pe aceste meleaguri, Bolintineanu îl invocă și pe filozoful și poetul francez Constantin Volnay (1775-1820) care aprecia că apa ei „este mai tare (mai sărată, n.n.) decât în alte mări”. După care, aducând vorba de flotabilitatea neobișnuită a apei îl citează Flavius Josephus care povestește cum la ordinul lui Vespasian, au fost aruncați în Marea Moartă câțiva oameni, cu mâinile și picioarele legate și, că așa legați fedeleș, au plutit. Încearcă pe propria-i piele cele zise și, împreună cu tovarășii de călătorie, se scaldă în mare de unde iese cu fața și părul albite de sare. Așa cum au ieșit din apele ei și turiștii din grupul nostru care, curioși, s-au aruncat și ei în mare, ieșind albiți la fel de „sărățimea” ei.

Marea Moartă e o mare fără valuri, cu suprafața neclintită de cea mai mică mișcare. Cel puțin eu așa am văzut-o în scurtul răgaz cât am rezistat să o privesc de afară. Pentru că, din lipsă de umbră și bănci pe care să întărzii și sub soarele ce ardea, m-am retras și eu într-o clădire uriașă, un fel de maal fără stil și fără har, unde se vindeau răcoritoare și mai ales apă rece și unde toți se buluceau la teighea. Lipsa umbrarului și a locurilor de stat afară era rezultatul unui diavolesc calcul comercial care îi

Muntele Nebo

**Conform
Bibliei, lacul
de bitum s-a
format pe
locul celor
două capiști
ale
desfrânării,
Sodoma și
Gomora,
osândite de
Dumnezeu
pentru
necredința și
imoralitatea
lor să piară
prin foc.**

Mormântul lui Moise

obliga pe călători să intre în acel supermarket determinându-i să cumpere. După ce s-au răcorit cu niscaiva băuturi răcoritoare, doamnele s-au bulucit la raionul de cosmetice bazate pe nămolurile și sărurile extrase din Marea Moartă. Cu nămolurile n-am prea priceput cum stă treaba, că neexistând ființe vii și vegetație, nu prea văd cum se poate forma nămol...

Am ținut morțiș și în mod prostesc să mă răzbun pe ticălosul calcul comercial și n-am cumpărat absolut nimic, nici măcar apă să-mi astâmpăr setea, mulțumindu-mă cu puținul lichid călăi cât îl mai aveam. Pe seară, ajunsă la hotelul în care am fost cazați, primul lucru la care m-am repezit a fost apa. După care, ieșind pe terasă am admirat apusul de soare ce își trimitea ultimele raze peste masivul stâncos în mijlocul căruia, undeva, se afla Petra, cetatea nabateeană zeci de ani visată de mine.

Știri de la Centrul Cultural Pitești

■ Centrul Cultural Pitești a organizat o nouă întâlnire literară, din seria manifestărilor lunare, sub genericul „Printre cărțile oamenilor de cultură argeșeni”, avându-l invitat pe profesorul - poet, Constantin Vărășcanu, de la Colegiul Național „I.C.Brătianu”. Evenimentul a cuprins o lectură publică din volumele de versuri „Ordessos” și „Lecția de istorie” ale autorului, susținută de eleve de la Colegiul Economic „Maria Teiuleanu”, Colegiul Tehnic „Dimitrie Dima”, Colegiul Național „I.C.Brătianu” și

studenta Liliana Jugănar, de la Facultatea de Litere, din cadrul Universității Pitești. Despre activitatea didactică și lucrările lui Constantin Vărășcanu în domeniul istoriei și literaturii au vorbit redactorul - șef al Revistei „Restituiri”, istoricul Marius Chiva, redactorul-șef al revistei Carpatice, inginerul Nicolae Cosmescu, profesoara Tatiana Nica, de la Colegiul Economic „Maria Teiuleanu”, jurnalista și traducătoarea Dorina Mihai Moise.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat lansarea albumului monografic, intitulat „80 de ani de aeromodelism în Pitești”, de publicistul Traian Ulmeanu. În lucrarea sa, autorul face referire la cele mai importante etape din istoria aeromodelismului piteștean, pasiunii genului și performanțele înregistrate de-a lungul timpului. La evenimentul editorial au luat cuvântul actualul președinte al Federației Române de Aeromodelism, Marian Popescu și foștii aeromodeliști Tudor Vasile și Cristian

Botescu. Manifestarea a cuprins și o demonstrație de aeromodelism, desfășurată în Complexul Expozițional „Casa Cărții”.

■ Centrul Cultural Pitești a omagiat memoria poetului național Mihai Eminescu, printr-o manifestare literar-artistică, sub genericul „Eminescu-165”. Evenimentul, dedicat împlinirii a 165 de ani de la nașterea „Lucefărului poeziei românești”, dar și Zilei Culturii Naționale a cuprins evocări ale personalității și operei lui Mihai Eminescu, susținute de reprezentanți ai unor entități culturale, binecunoscute pe plan local și la nivel național: Uniunea Scriitorilor din România – Filiala Pitești, Uniunea Elenă din România – Filiala Pitești, Liga Scriitorilor din România și de Expresie Română de

Pretutindeni – Filiala Argeș, Fundația literară „Liviu Rebreanu”, Trupa de teatru „Robertto”, Grupul Folk „P620”, Grupul Vocal „Armonia”. Preț de mai bine de un ceas, auditoriul a fost captivat de expunerea făcută de redactorul-șef al revistei „Argeș”, scriitorul Dumitru Augustin Doman, recitalul muzical susținut de Tiberiu Hărăguș și Grupul Folk „P620”, recitalul liric, oferit de poeta Allora Albulescu Șerp și artistul Robert Chelmuș, prelegerea profesoarei Nadia Anastasiade de la Uniunea Elenă din Pitești, privind traducerea lui Eminescu în limba greacă, evocarea poetului nepereche de către redactorul-șef al revistei „Carpatice”, inginerul Nicolae Cosmescu, versurile scrise în memoria Lucefărului de către medicul-poet Adrian Mitroi, recitalul muzical, susținut de Grupul Vocal „Armonia”, pe versurile lui Mihai Eminescu.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat colocviul cu tema „Piteșteni – campioni mondiali la arte marțiale”. Evenimentul, desfășurat în Sala „Coregrafie” a cuprins prezentarea unor copii și tineri, care au obținut rezultate notabile la competiții naționale și mondiale de arte marțiale. De remarcat este faptul că sportivii urmează cursul de arte marțiale, sub îndrumarea antrenorului Tiberiu Tănase, în cadrul Centrului Cultural Pitești. Tânărul coordonator a vorbit în fața publicului format din elevi de la Liceul cu Program Sportiv „Viitorul”, părinți și jurnaliști, despre utilitatea cursului, beneficiile însușirii unor tehnici de arte marțiale asupra fizicului și psihicului uman și despre proiectele de viitor. Întâlnirea cu presa și cei interesați s-a finalizat cu o demonstrație de arte marțiale, susținută de cursanți, coordonați de Tiberiu Tănase.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat prima ediție din anul 2015, a proiectului cultural „Recenzii”, manifestare lunară, demarată în anul precedent, care are drept scop, orientarea tinerilor către operele autorilor contemporani. Manifestarea, susținută de poeta Denisa Popescu a cuprins un medalion literar, dedicat scriitorului Varujan Vosganian. La întâlnirea literară au participat elevi de la Colegiul Economic „Maria Teiuleanu”, care au dialogat cu poeta Denisa Popescu pe marginea temei și au propus la rândul lor spre lectură și dezbateri, creația unor scriitori contemporani preferați.

■ Centrul Cultural Pitești și Asociația Surzilor din România - Filiala Pitești au organizat în Complexul Expozițional „Casa Cărții”, Expoziția de pictură, sculptură, caricatură și fotografie, sub genericul „Creatorii tăcuți ai Argeșului”. Lucrările expuse pe simeze au fost realizate de persoane cu deficiențe de auz, care au aptitudini artistice și care doresc să participe activ la viața culturală a comunității. La vernisaj au luat cuvântul președintele Asociației Surzilor din Pitești, Marian Dinu, Loredana Tudoran, interpret în cadrul asociației, președintele Asociației „Salvați Copiii”, Filiala Argeș, Dumitra Sima, poeta Denisa Popescu, redactorul-șef al Revistei „Carpatice”, inginerul Nicolae Cosmescu, artistul plastic, Constantin Samoilă, artiști din cadrul Asociației Surzilor din România, Filiala Pitești. La eveniment au fost prezenți elevi și cadre didactice de la Liceul de Artă „Dinu Lipatti” și de la Colegiul Tehnic „Armand Călinescu”.

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu” a organizat simpozionul cu tema „156 de ani de la Mica Unire”, din seria manifestărilor sub genericul „Istorie restituită și asumată”. Evenimentul, dedicat zilei de 24 ianuarie a reunit istorici, pasionați de istorie, elevi și cadre didactice de la Colegiul Național „Zinca Golescu”. Despre contextul în care a avut loc Unirea

Principatelor Române au vorbit istoricii Marin Toma, Aurelian Roman, Marius Chiva, profesoara Viorica Brebeanu de la Colegiul Național „Zinca Golescu”, medicul-poet Adrian Mitroi.

■ Centrul Cultural Pitești a demarat un nou proiect tematic, sub genericul „Istorie și istorii cu Marin Toma”. Prima ediție, susținută de istoricul Marin Toma, secretar general de redacție al revistei-document „Restituiri” a avut tema „Istoria evoluției de la foame, la arta culinară”. Publicul format din elevi și cadre didactice de la Colegiul Național „Zinca Golescu” a fost captivat de o savuroasă prelegere, despre tradiția și arta culinară din diverse zone ale lumii, ingredientele folosite, modul de preparare și ocaziile la care sunt servite anumite bucate.

■ Centrul Cultural Pitești și Fundația literară „Liviu Rebreanu” au organizat o lectură-spectacol, din volumul de versuri, cu titlul „Povești de dragoste”, de Vavila Popovici. Evenimentul a fost susținut de poeta Allora Albulescu, președintele fundației, care a citit și interpretat poezii, din cartea bilingvă, română și engleză, a scriitoarei Vavila Popovici, stabilită de câțiva ani, în Statele Unite ale Americii. La manifestare au participat elevi de la Liceul de Artă „Dinu Lipatti”, Liceul Teoretic „Ion Barbu”, Colegiul Tehnic „Dimitrie Dima”, Colegiul Economic „Maria Teiuleanu” și studenta Liliana Jugănar, de la Facultatea de Litere, din cadrul Universității Pitești, care au citit la rândul lor, poezii în limba engleză, semnate de Vavila Popovici.

■ Centrul Cultural Pitești și Agenția pentru Protecția Mediului Pitești au organizat simpozionul cu tema „Zonele umede pentru viitorul nostru”. Manifestarea, prilejuită de Ziua Mondială a Zonelor Umede a cuprins o dezbateri și o videoproiecție, privind protecția mediului și importanța zonelor umede pentru supraviețuirea omenirii. La discuție au luat cuvântul specialiști din cadrul APM Pitești, un reprezentant al Mișcării ecologice „Let s do it Romania”, elevi și cadre didactice de la Liceul Tehnologic ASTRA.

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de istorie „Armand Călinescu” și redacția revistei-document „Restituiri” au organizat simpozionul cu tema „Teroare în Europa”, din seria dezbaterilor publice lunare, sub genericul „Lumea Azi”. La eveniment au luat cuvântul Marius Balaban, comisar șef adjuncț la Secția 1 din cadrul Inspectoratului Județean de Poliție Argeș, istoricii Marin Toma, Marius Chiva, col.(r) Ion Stan, redactorul-șef al revistei „Carpatice”, ing. Nicolae Cosmescu, medicul-pet Adrian Mitroi și col.(r) Nicolae Perniu. Participanții la dezbateri au exprimat opinii și puncte de vedere privind actele de terorism, care au avut loc recent în Franța, dar și în alte orașe europene, în contextul publicării unor caricaturi, la adresa musulmanilor și religiei islamice.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Complexul Expozițional „Casa Cărții”, Expoziția de Goblenuri, sub genericul „Vise înrămate”, realizată de Lucia Dumitru. Autoarea, originară din județul Olt, este absolventă a Universității de Științe Agricole Timișoara, specializarea Zootehnie. Lucrează ca funcționar la Primăria Făgețel din Olt, iar pasiunea pentru goblenuri o are din studenție. Și-a expus lucrările în anul 2013, la un târg de antichități organizat la București, iar acum vrea să fie cunoscută și la Pitești. La vernisaj i-au fost alături poetele Denisa Popescu, Allora Albulescu, redactorul-șef al Revistei „Carpatice”, ing. Nicolae Cosmescu, istoricii Constantin Vărășcanu, Aurelian Roman, artistul Robert Chelmuș, medicul-poet Adrian Mitroi, jurnalista Dorina Mihai Moise, fotoreporterul Sorin Dănuț Radu, —>

Numele HÂRLĂU

Numele orașului **Hârlău** prezintă interes atât pentru lingvistică, pentru istoria Moldovei, cât și pentru localnicii de astăzi. De aceea am făcut o cercetare a acestuia și am ajuns la câteva concluzii care vor putea prezenta interes pentru cercetători.

Hârlă în **DA** înseamnă „scroafă rău hrănită”. Cuvântul, cu acest sens, circulă prin Bucovina și Năsăud. Cu sens neclar, se prezintă în citatul: **Pe dânsa că mi-o-ndrăgi Și pe mine m-o urî, M-o bate, m-o schingiu Și hârla mi-o risipi** (Teodorescu). Derivatul **hârlog** are sensul „mascu bătrân”, iar pl. **hârloage** înseamnă „cai sălbatici”. Cuvântul **hârlă** este fără etimologie.

Ca substantiv comun, **hârlă** are mai multe sensuri decât au înregistrat autorii **DA**. Astfel, avem „animal jigărit, slab, costeliv, sfrijit; jigăritură, slăbiciune”, dar și „om slab, femeie slabă”: **E o hârlă de muiere, numai pielea pe os** (Udrescu, 118); **hârlă**, pl. **hârle**, „câine foarte slab, de obicei bătrân” (**Lexic reg.**, 2, 120, din Fundul Herței și Pomârla, jud. Botoșani). **Hârlă** este sinonim al lui **hârcă** și înseamnă „oaie bătrână” (**Gl. reg.**, 39, din nord-estul Moldovei).

Este cunoscută, prin Oltenia, expresia **a se alege hârla** cu sensul „a se alege praful și pulberea; a dispărea cu totul” (Bărbuț, 98). Prin Muscel, **hârlă**, ca adverb, are sensul „ceva în cantitate mare”: **e lapte hârlă pe piață; carnea e hârlă** (Coman, 38, 39, din Mățău).

Ca nume topice, ne sunt cunoscute **Pârâul Hârla** și **Piciorul Hârla** din Șaru Dornei (Pața, **Monografia**, 45). În **MDGR**, III, 711-713, **Hârla** este înregistrat ca nume de pisc în Neagra Șarului, jud. Suceava.

De la apelativul **hârlă** a fost derivat apelativul **hârlău**, evoluat în antroponim și toponim.

Hârlău denumește, prin Basarabia, „un cioban bătrân, cu experiență în treburile oieritului, care îi învață pe ciobanii tineri” (**DD**, V, p. 104).

Ca apelativ topic, **hârlău** denumește o „scobitură adâncă și alungită de pe coasta unui deal, cu maluri răpoase, făcute de șuvoaiele mari de ploaie”, sinonim cu **arcaci**, **ben**, **beucă**, **borugă**, **bouță**, **burău**, **crestătură**, **cute**, **făgaș**, **făierag**, **fioroagă**, **fluierag**, **foieroagă**, **hatnău**, **hindichi**, **hoagă**, **hoapă**, **hoaspină**, **hobaică**, **hobaie**, **hobăc**, **hogaș**, **hudă**, **hududău**, **hududo**, **hunie**, **ierugă**, **irugă**, **încrestătură**, **jghebină**, **jidovină**, **joampă**, **mohnă**, **oreav**, **pârâu**, **rălă**, **râmnă**, **râmnice**, **râpă**,

ropină, **ruscă**, **sască**, **săpătură**, **scoc**, **scochină**, **scochineată**, **scorobaie**, **șanț**, **șcarp**, **șiștoacă**, **șoavă**, **tăietură**, **târlog**, **troian**, **valău**, **vale rea**, **văgaș**, **văiag**, **văngău**, **vârtac**, **vucin**, **zagon**, **zăgaș** (Moldovanu, **Chestionar**, p. 84-85, nr. 374).

Gh. Bolocan, I, 260, prezintă apelativul topic **hârlău** cu sensul „adânciturile lăsate de apă”, cu o largă răspândire în județele Argeș, Botoșani, Buzău, Cluj, Dâmbovița, Dolj, Gorj, Galați, Hunedoara, Ilfov, Ialomița, Olt, Sibiu, Suceava, Tulcea, Teleorman, Vâlcea. Variantă a lui **hârlău** este **hârnu**, în Bicaz-Chei, jud. Neamț. Cu alte sufixe sunt **hârloagă** „loc lipsit de vegetație”, din jud. Tulcea, și **horloaie**, din Liteni, jud. Suceava. Variantă a lui **hârloagă**, cu I disimilat, este **hârloagă** „vale adâncă, ruptură mare”, din Poiana Mărului, jud. Brașov, și „vâlcea pe care vine apa din ploii; e mai prăpăstioasă”, din Slobozia Conachi, jud. Galați.

În lucrarea **Termeni păstorești**, I, 214, am arătat că în **DA**, apelativul **hârlău** este considerat ca derivat al lui **hârlă**, soluție admisibilă, acesta, însă, cuvânt cu etimologie necunoscută.

În **DTRO**, III, 198, **Hârlău**, ca nume topic, a fost înregistrat în mai multe rânduri.

Hârlău¹, vale în Brâncoveni, jud. Olt, explicat prin apelativul **hârlău** „adânciturile lăsate de apă”. **Hârlău**² (**Hârlău**), pârâu în satele Găneasa și Oltișor, com. Găneasa și com. Slătioara, jud. Olt. **Hârlău Mare** și **Hârlău Mic**, pâraie în com. Grădinari, jud. Olt. Se înregistrează și derivatul **Hârléte**, de la **hârlă** cu suf. **-ete** sau explicabil printr-un antroponim. Acesta denumește o vie și o vale în orașul Târgu Cărbunești, jud. Gorj; un deal în com. Berlești, jud. Gorj; un ponor și o pădure în com. Păușești, jud. Vâlcea.

Hârlău „este un oraș de coastă”, „unul din cele mai vechi târguri moldovenești, reședință de curte domnească din sec. al XIV-lea (1384) și atestat documentar din 1400”. Se numea și **Târgul Bahluiului** sau Bahlovia³ și a fost „una din capitalele Moldovei și de ținut” (Obreja, **Dicționar**, 101-102).

Numele Hârlăului este prezent uneori în urături, cu informația că pe Bahlui erau mori: Ci te du la moară la Hârlău, C-am măcinat acolo și eu, Și mai bine, și mai rău

(Jula, **Tradiții**, 98)

S-a dus pe pârâu, pe pârâu,
Până la târgu lui Hârlău

(idem, **ibidem**, 153)

Dacă a văzut
Că la Hârlău nu e de folos,

A luat șuşaua în jos
Până la Târgu cel Frumos

(idem, **ibidem**, 153).

Documentele istorice menționează un antroponim **Hârlău**: **Andrușca Hârlău** la 1521 și **Duma Hârlău**, fratele lui (Gonța, **Persoane**, 33, 181). Apoi **Hârlău**, frate cu Zbiarea și alții, la 1598 (idem, **ibidem**, 278). Vezi și **DOR**, 295. Sau Vladul Hârlău în Țara Românească (DRH. B, XXIII, 768).

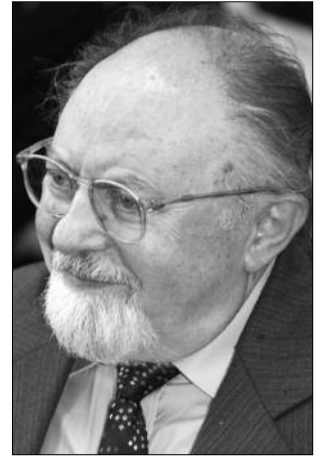
Cum reiese din materialul prezentat, numele orașului **Hârlău** are origine antroponimică, iar numele de persoană **Hârlău** se explică prin substantivul **horlă** cu varianta **hârlă**, cu suf. **-ău**. Părerea lui G. Ivănescu, **Istoria Limbii Române**, 445, 446, că **Hârlău** ar fi împrumut ucrainean, **horlóu** (din sl. **gorlo** „gârlă”), nu poate fi admisă, pentru că derivatul românesc **hârlău** se încadrează într-o lungă serie de cuvinte formate cu suf. **-ău**.

Hârlă a trecut de la sensul „loc răpos...”, „ruptură de pământ” la sensul „om sau animal bătrân, slab, jigărit”, „cioban bătrân”.

Sinonimia foarte bogată a lui **hârlă** și păstrarea lui **o** în **horloaie**, **Horlai** (toponim), sugerează o apropiere a lui **horlă** de entopicele **horhoale** (pl.) și **horhon**, **horoană**, toate cu sensul general de „surpături, loc neregulat”, „locuri foarte greu de umblat cu multe gropi, cu surpături”, „vale îngustă, adâncă, cu coaste răpoase”, „dealuri răpoase cu multe gropi” (Bolocan, I, 271).

La sinonimele consemnate putem adăuga **horliște** din Munții Apuseni, cu sensul „loc steril”, consemnat de Frâncu – Candrea în **Români**. Mai adăugăm **horneale**, „surpături, loc neregulat” (Bolocan, I, 271-272), dar și numele satului **Horlești** din județul Iași, așezat pe locuri răpoase.

Hârlă, cu sensurile prezentate mai sus este o străveche, enigmatică și interesantă creație lexicală românească. Cuvântul este rezultatul unei mari destrămări lexicale. Baza veche a acestui cuvânt este apelativul **hordă**, cu sensurile cuvântului **horlă**, referitoare la mari neregularități ale terenului. De aici s-au realizat derivatele **hordilă** (devenit și antroponim) și **hordulă**, de unde s-a ajuns, prin disimilarea vocalelor **i** respectiv **u**, la o variantă neatestată **hordlă**. Urmează un proces de disimilare (= dispariție) a lui **d**, ajungându-se astfel la **horlă**, cu referire la locuri, animale și persoane. De la **horlă** s-a ajuns ușor la **hârlă** și **hârlău**. În familia lui **horlă** se pot încadra numele topice **Horlea** și **Orlea**. În încheiere facem precizarea că **horlă** și **hârlă** denumesc un pământ slab, neproductiv.

Revista are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendința scriitorilor actuali – incitați de tehnica ultramodernă – este să trimită același text la cât mai multe publicații. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunțăm pe colaboratorii noștri că **Argeș** nu publică decât texte originale, care nu au apărut inițial în volume, reviste etc., iar textele nu le primește decât în format electronic, cu diacritice.

Număr ilustrat
cu imagini
din Iordania.

—> prietena autoarei, Nușa Cantemir, care i-au admirat ...” visele înrămate”.

■ Centrul Cultural Pitești și redacția revistei „Cafeneaua literară” au organizat prima ediție din anul 2015 a Clubului „Cafeneaua literară”. Manifestarea, coordonată de poetul Virgil Diaconu, directorul revistei „Cafeneaua literară” a cuprins o lectură publică, susținută de poezii Liliana Rus, Nicolae Ionescu, Mona Vâlceanu și Virgil Diaconu, din propriile creații. Participanții au mai purtat un dialog literar, pe marginea poeziei contemporane.

CARMEN ELENA SALUB

Revista **ARGES** poate fi procurată și prin comandă directă la sediul, cu plata ramburs, cheltuielile de expediție fiind suportate de către expeditor.
IMPORTANT! Vă puteți abona pentru anul 2013, costul abonamentului fiind de 22 lei/an. Plata se face prin mandat postal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Pitești, Casa Cărții, Pitești, O.P. 1, cod 110013. Tel.: 0248/219976, 216348, fax: 210068.
e-mail: revista_arges@yahoo.com.
Revista de cultură **Argeș** poate fi procurată în București de la librăria Muzeului Literaturii Române.

ARGES

- Revistă lunară de cultură
- Apare sub egida Consiliului Local, a Primăriei Pitești și a Uniunii Scriitorilor din România
- Editată de Centrul Cultural Pitești
- Membră ARIEL

Senior editor:
CALINIC, Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului
Redactor-șef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com,
http://www.blogdoman.blogspot.com)
Consilieri editoriali:
NICOLAE OPREA, MARIN IONIȚĂ
Secretar de redacție: **SIMONA FUSARU**
(s_fusaru@yahoo.com,
http://www.fusaru.blogspot.com).
Redactori: **MARIANA ȘENILĂ-VASILIU,**
MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU

Redacția: Pitești,
Casa Cărții,
Centrul Cultural Pitești;
http:
www.centrul-cultural-pitești.ro; **e-mail:**
revista_arges@yahoo.com
tel.: 0248/216348, 219976
fax: 210068
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la
SC Argeșul liber SA
ARG PRESS

Fiecare autor care semnează în revista **ARGES** răspunde moral și juridic de conținutul afirmațiilor sale. Textele și fotografiile aduse în redacție nu se înapoiază.

litere